WIADOMOŚCI
PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO
ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
ROK III WARSZAWA, DNIA 15 PAŹDZIERNIKA 1928 R. NUMER 20

BILANS OBROTU ARTYKUŁAMI CHEMICZNEMI

Sprawa zrównoważenia bilansu handlowego, której doniosłości nie potrzeba dowodzić, musi być poddana gruntownym badaniom na odcinku chemicznym naszego frontu gospodarczego. Poniżej umieszczone ogólne zestawienie przywozu i wywozu w przemyśle chemicznym uwidacznia tendencję wspólną dla całego naszego obrotu towarowego z zagranicą, mianowicie: stałość cyfr wywozu i szybko wzrastające cyfry przywozu. Wskutek tego saldo ujemne przemysłu chemicznego, które w r. 1926 wyniosło ok. 158 miljonów zł., w r. 1927 zwiększyło się do ok. 308 milj. zł., a w roku bieżącym zapewne przekroczyły 400 milj. zł. sie wytwórczości chemicznej musimy być przygotowani. Wszak musimy sprowadzać znaczne ilości takich surowców, jak fosforyty, tłuszcze i oleje, saletrę, nasiona oleiste, kauczuk, różne minerały, garbniki, półfabrykaty, jak produkty przejściowe dla barwników, żużle Thomasa, smołę surową, masy plastyczne, oraz gotowe wyroby — jak barwniki, farby, opony gumowe, niektóre lekarstwa i t. p.

Wywóz zaś produktów chemicznych jest dość szczupły: jeżeli mówić o artykułach, których roczna wartość eksportowa wyraża się w miljonach złotych, to ograniczają się one do karbidu, superfosfatu, siar-

OGÓLNE ZESTAWIENIE PRZYWOZU I WYWOZU ARTYKUŁÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

	PRZYWÓZ						WYWÓZ					
	1926		1927		1.I-1.VII.1928		1926		1927		1.I-1.VII.1928	
	tonn	tys. zł.	tonn	tys. zł.	tonn	tys. zł.	tonn	tys. zł.	tonn	tys. zł.	tonn	tys. zł.
Nawozy sztuczne i ich surowce	198.929	27.693	514.696	63.068	342.572	63.367	57.071	10.765	47.081	8 811	43.359	7 134
Produkty nieorg. i różne	19.549	18.664	26.339	34.311	13.738	26.349	30.903	10.216	38.699	8.403	21.201	4.519
Produkty oparte na przerobie soli	5.024	2.287	6.488	2.797	3.552	1 598	9 926	3.182	7.956	2 394	4.678	1.415
Przemysł tłuszczowy	15.907	28.317	21.799	34.900	8.631	15.520	161	355	198	351	26	47
Nasiona oleiste, oleje rośl., makuchy	51.708	55.628	76 090	88.283	50 242	46.017	22.939	9.728	31.533	16.803	10.902	5.688
Sucha destylacja drzewa	8.888	10.826	11.065	12.574	4.704	5.897	13.527	3.824	18.530	6.593	8.530	3 184
" " węgla	4.534	826	18.448	3.527	9.394	1.843	18.179	8.222	14.883	8.119	12.392	6.262
Półprodukty organ. i barwniki	1.370	11.257	3.216	28.009	2.021	18.104	87	1.140	100	892	40	542
Produkty organiczne	18.658	18.155	20.294	22.194	9.994	11.600	754	620	391	333	125	206
Artykuły farmaceut. i kosmetyczne	1.115	12.193	1.508	19.788	984	13.654	515	857	229	449	60	136
Artykuły wybuch., środki zapalne, zapałki	280	1.315	667	3.444	191	823	1.036	1.295	1.028	1.555	642	891
Wyroby gumowe	1.578	20.006	3.837	43.867	2.972	28.376	258	1.956	40	296	16	184
Farby i lakiery	4.829	6.045	6.995	10.354	4.045	6.274	3.039	3.855	3.946	4 089	2.502	2.607
Ogółem	**332.369**	**213.212**	**711.442**	**367.116**	**453.046**	**239.422**	**158 405**	**55.555**	**164.614**	**59.088**	**104.493**	**32.815**

Należy tu zauważyć, że pod pojęciem „artykułów przemysłu chemicznego" rozumiemy również tłuszcze jadalne i techniczne, co w znacznej mierze wpływa na podwyższenie salda ujemnego. W innych zestawieniach statystycznych, grupa ta mieści się zazwyczaj w odrębnych działach.

Na stałą ujemność bilansu handlowego w zakre- czanu amonu, bieli cynkowej, olejów kreozotowych i makuchów. Pewne jeszcze znaczenie posiada wywóz sody, jedwabiu sztucznego, węgla drzewnego, terpentyny, smoły drzewnej, benzolu, olejów ciężkich i fenolu, kwasu siarkowego, litoponu, minji i glejty.

Chociaż bardzo znaczne rozwinięcie eksportu pro-

dutków chemicznych jest mało prawdopodobne, to jednak można osiągnąć wzrost cyfr eksportowych przez konsekwentne stosowanie na coraz większą skalę systemu zwrotu ceł, kredytów i gwarancyj eksportowych i t. p. Natomiast różne wystawy wędrujące, propaganda w pismach zagranicznych i t. d. chybiają zazwyczaj celu.

Wszakże główny nacisk trzeba położyć na zmniejszenie przywozu tych produktów chemicznych, które są wyrabiane w kraju. Oprócz barjery celnej, która jest zasadniczym warunkiem zachowania rynku wewnętrznego dla krajowej produkcji chemicznej i która nie może być osłabiona żadnemi poważniejszemi ulgami konwencyjnemi — doniosłą rolę może spełnić zmobilizowanie opinji publicznej, potępiającej zbędne nabywanie zagranicznych wyrobów. Urzędy państwowe i samorządowe oraz instytucje publiczno-prawne powinny świecić przykładem w popieraniu wytwórczości krajowej. Tymczasem mamy świeże dowody, że dzieje się wręcz przeciwnie. Ministerstwo Poczt i Telegrafów zamawia zagranicą gumy masywne do karetek pocztowych, a Ogólno-Państwowy Związek Kas Chorych rozsyła do tak licznie zrzeszonych Kas okólniki, wyliczając długi szereg gumowych artykułów chirurgicznych i opatrunkowych i zaleca wyraźnie, że należy je kupować w niemieckiej firmie. W obydwu cytowanych wypadkach możnaby nabywane zagranicą produkty znaleźć w kraju w doskonałych gatunkach i po cenach nie wyższych od cen zagranicznych.

Wydaje nam się, że uchwała Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dn. 25 czerwca 1925, nawołująca urzędy państwowe oraz instytucje od Rządu zależne do skrupulatnego przestrzegania zasady zaopatrywania się w kraju, powinna być z całym naciskiem ponowiona.

INWESTYCJE W GAZOWNI WARSZAWSKIEJ

Objęte przez Magistrat m. Warszawy z końcem r. 1923 Zakłady Gazowe, początkowo w administrację państwową, a następnie w r. 1925 na własność — przedstawiały się pod względem urządzeń technicznych fatalnie, zwłaszcza w Gazowni na Woli. Wybudowana przez Tow. Dessauskie na kilka lat przed wojną piecownia, obejmująca 20 pieców retortowych do destylacji węgla, wskutek niedostatecznia z fundamentami do gruntu stałego pokręciła się wichrowato, odziaływując na konstrukcję samych pieców, których kanały z gazami generatorowemi, spalinowemi i dopływu powietrza skomunikowały się wskutek popękania w niewłaściwych miejscach. Kominy piecowni ulegały i w dalszym ciągu ulegają przechylaniu o przeszło pół metra na półtora metra.

Widok ogólny na fundamenty nowej piecowni systemu Glover West, w głębi dół wrzutowy do węgla.

Druga piecownia na szczęście była zbudowana już lepiej, co umożliwiło obecnej Dyrekcji przeniesienie z piecowni walącej się — 10 pieców retortowych, z których 5 stanowi baterję gotową, zaś 5 znajduje się w budowie, przyczem rzędy trójretortowe są zamieniane na komory. Należy zaznaczyć, że dopiero polscy inżynierowie uznali za możliwe pobudowanie owych pieców wyłącznie z polskich materjałów bez szkody dla produkcji.

Poza piecami, Zarząd polski otrzymał w politowania godnym stanie aż 5 kotłowni w jednej tylko Gazowni na Woli, przyczem jedna była sklecona z desek, a kotły pochodziły z lokomobili, kwalifikujących się conajwyżej na „szmelc".

Zarząd obecny, zakasawszy rękawy, wziął się energicznie do roboty i drogą racjonalnej organizacji pracy oraz zmechanizowania całego szeregu urządzeń przy wytkniętym programie centralizowania produkcji w jednem miejscu (w Gazowni na Woli, gdyż Gazownia przy ul. Ludnej nie ma dowozu kolejowego, a więc racjonalnego dojazdu dla węgla i wywozu dla produktów) wykonał dotychczas — zawsze w Gazowni na Woli:

1) kotłownię, kosztem około 1.000.000 zł., o ogólnej powierzchni ogrzewalnej 1.000 m², kasując równocześnie 5 starych kotłowni,

2) tłocznię do gazu długości 5,6 klm. z Gazowni na Woli do Gazowni na Ludnej, wraz ze stacją kompresorów na Woli, umożliwiającą przerzucanie gazu do zbiorników na Ludnej,

3) studnię artezyjską głębokości 252 mtr. z wydajnością 60 mtr.³ wody na godzinę,

4) scentralizował sprężanie powietrza,

5) dokonał zamiany instalacji elektrycznej odbiorczej z prądu stałego na trójfazowy, przyłączając się do sieci elektrycznej w Pruszkowie; równocześnie stworzył własną rezerwę elektryczną, również na prąd trójfazowy,

6) urządził transportery przenośne do węgla i innych sypkich materjałów,

7) założył i uruchomił urządzenie do rozsiewania żużla,

8) częściową przebudował fabrykę chemiczną i założył oddział do fabrykacji siarczanu amonu,

9) wybudował zbiornik żelbetowy do produktów smołowych o pojemności 2.500 tonn,

10) w dziedzinie sieci i przewodów podziemnych zwiększył 340 klm. istniejącą z końcem r. 1923 — o okrągło 100 klm. Zautomatyzował zapalanie i gaszenie 5.980 latarń miejskich. Wreszcie w Gazowni na Ludnej wybudował benzolownię o sprawności 100.000 mtr.³ na dobę.

Przystąpił do budowy:

1) pieców destylacyjnych retortowych systemu Glover-West o sprawności 120.000 mtr.³ na dobę; jak widać z ryciny, obecny Zarząd polski jest znacznie ostrożniejszy od swego poprzednika w sposobie fundamentowania piecowni, gdyż użył do tego celu przeszło 300 pali systemu Henedicka — na głębokość od terenu 8—9 mtr.,

2) wywiercenia drugiej studni artezyjskiej o przewidywanej głębokości 265 mtr. i wydajności 90 mtr.³ wody na godzinę,

3) centralnego laboratorjum i stacji doświadczalnej, pierwszej w Polsce w tej dziedzinie, — zamiast obecnych 4 podręcznych pracowni,

4) sieci przewodów do gazu wysokoprężnego i pierwszej ulicznej podziemnej stacji regulatorów,

5) drugiej benzolowni w Gazowni na Woli na sprawności 200.000 mtr.³ gazu na dobę.

Wszystkie powyższe inwestycje, zarówno wykonane jak rozpoczęte, świadczą o wielkiej energji, z jaką Zarząd Gazowni Warszawskiej prowadzi swe prace. Warto przytem podkreślić, że racjonalna i oszczędna gospodarka sprawia, iż gaz warszawski — obok wiedeńskiego — jest najtańszym w Europie, zaś przed niedawnym czasem podniesiono jego wartość cieplną z 4.000 kal. do 4.050.

O KRAJOWĄ PRODUKCJĘ MATERJAŁÓW KWASOODPORNYCH

Przemysł chemiczny zużywa poważne ilości ceramicznych wyrobów kwasoodpornych, jak rury, turylle, cegły, pierścienie, filtry, wentyle, garnki i t. p. Dotychczas wszystkie te artykuły sprowadzane były z zagranicy, gdyż fabryki krajowe nie podjęły jeszcze wytwórczości tych urządzeń, tak niezbędnych w każdem nieomal przedsiębiorstwie chemicznem. Dowiadujemy się, że jedna z najpoważniejszych polskich fabryk ceramicznych zamierza przystąpić niezadługo do uruchomienia tego doniosłego działu produkcji, nie jest jednak dostatecznie zorjentowana co do istotnego zapotrzebowania Polski na wyroby kwasoodporne. Statystyka handlu zagranicznego niedość szczegółowo ujmuje właściwy import, i zachodzi konieczność dokładnego zbadania zapotrzebowania przemysłu polskiego na rzeczone artykuły.

Wobec tego zwracamy się do wszystkich członków Związku z usilną prośbą o możliwie śpieszne doniesienie nam, jakie jest roczne zapotrzebowanie danej firmy na ceramiczne wyroby kwasoodporne, przyczem nietylko jest interesująca ogólna ilość, wyrażona w kilogramach, lecz również charakter zapotrzebowania; chodzi mianowicie o wskazanie, jakie wyroby kwasoodporne są zakupywane. Z uwagi na istotną doniosłość tej sprawy i dużą wagę, jaką przypisujemy powstaniu w kraju właściwej wytwórczości — przypisujemy wielkie znaczenie niniejszej ankiecie.

KRONIKA

Dn. 6 października r. b. odbyło się posiedzenie Komisji, wyłonionej z Komitetu Taryfowego Państwowej Rady Kolejowej dla spraw budowy nowej taryfy kolejowej. Przedmiotem obrad były projekty przepisów taryfowych oraz nomenklatury i stawek przewozowych.

Min. Przemysłu i Handlu zamierza w najbliższej przyszłości podjąć pracę, mającą na celu przygotowanie materjałów i wniosków do ew. rewizji umowy handlowej z Bułgarją. W związku z tem, Ministerstwo zwróciło się do nas z prośbą o nadesłanie postulatów w zakresie stosunków handlowych między Polską i Bułgarją. Wszyscy członkowie Związku proszeni są o możliwie śpieszne nadesłanie nam swych wniosków w powyższej sprawie, przyczem zaznaczamy, że niezbędne jest konkretne wskazanie wysokości ew. ustępstw celnych.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. Nr. 85 z dn. 29 września r. b. ukazało się pod poz. 752 Rozporządzenie Ministrów Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa z dn. 25 września 1928 w sprawie częściowej zmiany taryfy celnej.

Rozporządzenie to podwyższa stawki celne na słoninę i smalec, objęte poz. 34 p. 3 taryfy celnej w następujący sposób: słonina świeża i solona opłacać będzie zł. 40, smalec — zł. 50, słonina paprykowana, wędzona — zł. 60. Za pozwoleniem jednak Min. Skarbu wszystkie te towary, z wyjątkiem słoniny paprykowanej i wędzonej, opłacają stawkę celną w wysokości zł. 3 od 100 kg. Rozporządzenie to jest wyrazem tendencji Rządu pokrywania zapotrzebowania na tłuszcze jadalne wewnątrz kraju.

W Dzienniku Taryf i Zarządzeń Kolej. Nr. 10 z dn. 29 września r. b. ukazało się Rozporządzenie Ministra Komunikacji, obniżające taryfę kolejową przy eksporcie karbidu z kl. V do kl. VI.

ECHA

* Sp. Akc. „Przemysł Chemiczny w Polsce" w Zgierzu oraz Sp. Akc. „Azot" w Jaworznie przystąpiły do produkcji środków do tępienia szkodników i chorób roślin, organizując wspólne biuro sprzedaży. Obie firmy wzięły udział w Wojewódzkiej Wystawie Ogrodniczej w Łodzi, eksponując środki owado- i grzybobójcze i zostały odznaczone medalami złotemi. Na tejże wystawie Sp. Akc. „L. Spiess i Syn" otrzymała również medal złoty za nawozy sztuczne.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	550	zł.
Alkohol metylowy techniczny	—	„
„ „ czysty 99%	—	„
Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1,68	„
Azotniak mielony za 1 kg % N_2*	1,88	„
„ granulowany za 1 kg % N_2*	1,95	„
Azotan amonowy*	103.60	„
Benzen handlowy 90%	91	„
„ czysty	103	„
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	25	„
Chlorek cynku (ług 50%)	55	„
Chlorek wapna bielący	40	„
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22	„
Chloroform czysty	900	„
„ pro narcosi*	1.900	„
Fenol czysty	275	„
Formalina 30%	260	„
Fosforyty rachowskie surowe	3,50	„
Gliceryna farmaceutyczna 90%	340	„
„ techniczna	260	„
Karbid	58—62	„
Karbolineum	45	„
Klej kostny	290	„
Klej skórny	380	„
Krezol	135	„
Kwas azotowy 30° Be. w przel. na 100 % HNO_3	110	„
„ mrówkowy 85%	241	„
„ siarkowy 66° Be	w złocie 6,98	„
„ solny bez arsenu	—	„
„ octowy techn. 30%	110	„
Mączka fosforytowa rachowska 16,5% P_2O_5	6,56—7,50	zł.
„ kostna odklejona 30% P_2O_5	20	„
Naftalen surowy prasowany	34,50	„
„ czysty w łuskach	65	„
Octan sodu	140	„
„ ołowiu	270	„
Oleina zwierzęca destylat	295	„
„ „ saponifikat	285	„
Oleum 20%	w złocie 10,55	„
Pirydyna czysta za 1 kg.	12	„
Smoła preparowana	27,50	„
Siarczan amonu	43	„
Siarczek sodu 60/62 %*	66	„
Soda amonjakalna	26	„
„ kaustyczna	61	„
Sól glauberska kalcynowana niemielona	18	„
Stearyna	280	„
Superfosfat 16%	13,12—13.76	„
Toluen czysty	103	„

Ceny powyższe rozumieją się za 100 kg, loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Prenumerata kwartalna w kraju **zł. 3.50**, zagranicą **zł. 5.00**. Cena zeszytu pojedynczego **zł. 0.60**.
Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Ceny ogłoszeń: Cała strona zł. 150. Pół strony zł. 80. Ćwierć strony zł. 45. Jedna ósma strony zł. 30. Wiersz jednoszpaltowy zł. 5. Ogłoszenia drobne „Produkty wytwórczości krajowej", tekst trzywierszowy kwartalnie zł 30; wiersz dodatkowy zł. 5. Członkowie Związku otrzymują od cen powyższych rabat.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 14, telefon 410-14 Wychodzi 1-go i 15-go każdego miesiąca

Wydawca: w imieniu Związku Przemysłu Chemicznego Rzeczypospolitej Polskiej — Dyrektor Związku, inż. EDMUND TREPKA.

Redaktor: inż. TADEUSZ ZAMOYSKI. Drukarnia „Rola" J. Buriana, Mazowiecka 11.